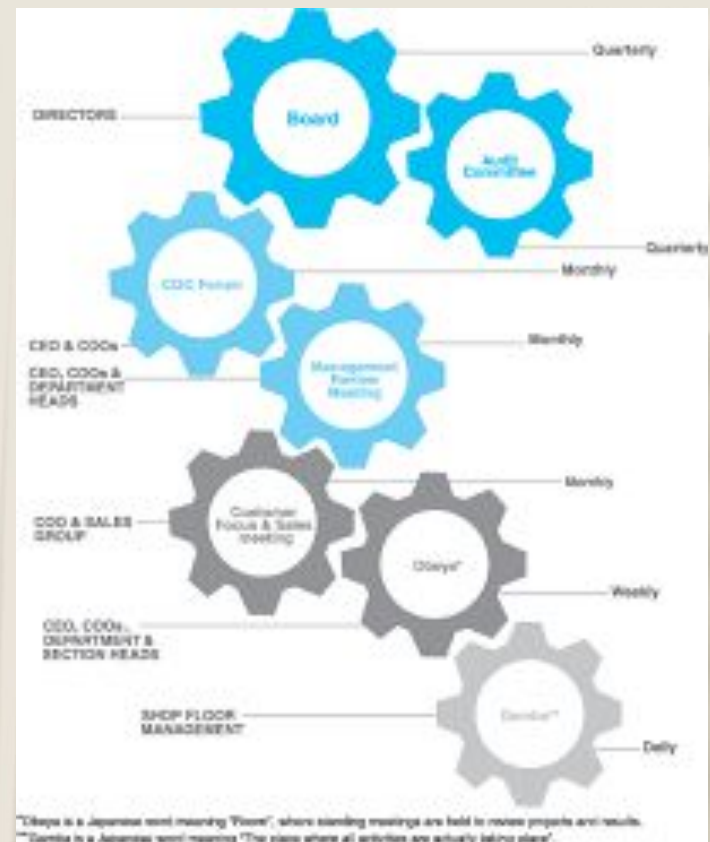

КУРС ЛЕКЦІЙ

КОРПОРАТИВНЕ УПРАВЛІННЯ

ТЕМА 5. МЕХАНІЗМ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ

- ▣ 5.1. Особливості побудови структури корпоративної системи управління в Україні. Проведення загальних зборів акціонерними товариствами, зареєстрованими в зоні АТО. Особливості формування та компетенція наглядової ради. Повноваження ревізійної комісії. Виконавчі органи управління (рада директорів, правління) в системі управління товариством – функції, розподіл повноважень. Функціональне структурування у корпоративному управлінні.
- ▣ 5.2. Управління організаційно-економічним розвитком корпорації. Цілі, принципи, моделі організаційного розвитку. Сутність, параметри та методи оцінки організаційного механізму управління товариством. Склад та основні функції економічного механізму управління. Загальна характеристика складових економічного механізму управління. Взаємозв'язок економічного та організаційного механізмів функціонування. Характеристика елементів економічного механізму управління. Формування портфеля цінних паперів товариства: принципи та основні фінансові результати.
- ▣ Особливості організаційно-економічного механізму управління корпораціями з частками ДКП. Цілі та механізми управління ДКП. Організаційний механізм захисту ДКП. Фінансове планування в корпораціях з ДКП. Концепція корпоративно-дивідендної політики держави.

ОРГАНАМИ УПРАВЛІННЯ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА Є:

- ▣ **Загальні збори акціонерного товариства**
– вищий орган товариства
- ▣ **Наглядова рада** – орган, що представляє інтереси акціонерів у перервах між проведенням загальних зборів і контролює діяльність виконавчого органу
- ▣ **Правління**, яке є виконавчим органом

МОДЕЛІ УПРАВЛІННЯ

- Залежно від акціонерного товариства й від кількості акціонерів в акціонерному товаристві може існувати чотири моделі управління. Відмінність моделей полягає у:
- а) Наявності або відсутності Наглядової Ради;
- б) Різних формах існування Виконавчого органу (колегіального чи одноособового).

АНГЛО-АМЕРИКАНСЬКА МОДЕЛЬ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ

“ЗА” ТА “ПРОТИ” АНГЛО-АМЕРИКАНСЬКОЇ МОДЕЛІ

□ ЗА:

- 1. ЛЕГКИЙ ДОСТУП ДО НОВИХ КАПІТАЛІВ
- 2. ВІДСУТНІСТЬ КОНФЛІКТУ ІНТЕРЕСІВ МІЖ ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ, КЛІЄНТАМИ ТА БАНКАМИ ЯК АКЦІОНЕРАМИ
- 3. СТИМУЛЮЮЧИЙ ВПЛИВ НА РОБОТУ МЕНЕДЖМЕНТУ ЗАГРОЗИ ПОГЛИНАННЯ
- 4. ДИВЕРСИФІКАЦІЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ІНВЕСТИТОРІВ

□ ПРОТИ:

- 1. ПРІОРИТЕТИ КОРОТКОСТРОКОВИХ БІЗНЕСОВИХ ІНТЕРЕСІВ МЕНЕДЖМЕНТУ НАД ДОВГОСТРОКОВИМИ
- 2. НИЗЬКИЙ РІВЕНЬ КОНТРОЛЮ МЕНЕДЖЕРІВ З БОКУ АКЦІОНЕРІВ
- 3. ВИТРАТИ ПРИ ПОГЛИНАННІ

НІМЕЦЬКА МОДЕЛЬ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ

“ЗА” ТА “ПРОТИ” НІМЕЦЬКОЇ МОДЕЛІ

□ ЗА

□ **Високий ступінь соціальної взаємодії** (акціонери, менеджери, трудовий колектив, банки, різні громадські організації)

□ **Низька вартість залучення капіталу. Ефективний моніторинг корпоративного управління банками.** Банки займають центральну роль у корпоративному управлінні (населення зберігає кошти у банках, які видають кредити компаніям або скупають акції і облігації компаній)

□ **Включення представників співробітників компанії у спостережну раду** (більше 500 співробітників – 1/3 місць у спостережній раді, більше 2000 співробітників – 1/2 місць спостережної ради). Чисельний склад спостережних рад від 9 до 22 представників

□ **Орієнтація на довгострокові цілі. Єдина політика кредитно-фінансових інститутів** (Велика мережа перехрестного володіння акціями (акціонери друг друга). Центральне місце – банки та страхові товариства. Голосування по акціям, які знаходяться на зберіганні (кредити під акції) у комерційних банках за допомогою представників банків)

□ **Чітке розділення функцій управління і контролю** (2 рівня керівництва: спостережна рада та правління)

□ ПРОТИ

□ **Незначна роль фондового ринка як зовнішнього інструмента контролю**

□ **Висока ступінь концентрації капіталу і недостатня увага до міноритарних акціонерів**

□ **Невисока інформаційна прозорість** (закрита інформація про склад акціонерів корпорації)

ЯПОНСЬКА МОДЕЛЬ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ

ФОРМУВАННЯ ЯПОНСЬКОЇ МОДЕЛІ

- Современная модель корпоративного управления в Японии сложилась под влиянием двух факторов: японских традиций и демократизации Японии американцами после окончания Второй мировой войны в рамках плана Маршалла.
- В довоенные годы в японской экономике функционировали финансово-промышленные конгломераты — «**дзайбацу**», собственность которых была сконцентрирована в руках определенных семейных кланов.
- Американские специалисты пытались внедрить собственную модель управления, в пределах которой акционеры составили юридическую основу корпорации. Однако в сочетании с сильной национальной традицией организации жизни японского общества она дала совершенно особую разновидность, не имеющую аналогов

JAPAN INCORPORATED

- Какие факторы повлияли на корректировку американской модели?
- Одним из важнейших факторов явился религиозный. Дело в том, что согласно конфуцианской традиции «права личности» (права отдельного человека) рассматриваются негативно, как выражение эгоистических устремлений, и наоборот, позитивным считается стремление к удовлетворению национальных интересов.
- Другой не менее важной особенностью японского менталитета является ориентация на длительную перспективу. Забудь о сегодняшнем дне, а думай о завтрашнем дне — этот подход превалирует в Японии. Естественно, что при таком подходе частному бизнесу совершенно необходимо воздействие сверху, со стороны государства, которое указывало бы ему стратегические ориентиры.
- Отсюда вытекает совершенно особая роль государства в Японии.
- Роль государства в развитии экономики Японии настолько велика, что в употребление вошло специальное понятие «Japan Incorporated», т. е. акционерная компания «Япония». Это выражение следует понимать так: японская экономика представляет собой единую производственную корпорацию, возглавляемую государством.

-
- Японський уряд розробив програму розвитку економіки, розподіливши усі фінансові ресурси серед шести найбільших банків. Згідно з цією програмою банки повинні були організувати інвестиційний процес, узявши усі ризики на себе. Навколо цих банків сконцентрувалися групи взаємозв'язаних промислових, торгових і страхових компаній. Поступово сформувалися **6 горизонтальних** (Sumitomo, Mitsubishi, Mitsu, Fuyo, Sanwa, Dai - Ichi Kangyo Bank)) і **3 вертикальних** (Toyota, Sony, Nissan) фінансово-промислових групи.
 - Як правило, кейрецу групуються навколо того або іншого потужного банку, який забезпечує фінансування усіх компаній групи і фактично унеможлиблює їх вороже поглинання іншими учасниками ринку.
 - Банки грають настільки важливу роль, що кожна компанія прагне встановити тісні відносини з головним банком. У кожній горизонтальній групі є один головний банк, у вертикальних групах їх може бути два.

“ЗА” ТА “ПРОТИ” ЯПОНСЬКОЇ МОДЕЛІ

До переваг моделі можна віднести:

- -Низька вартість залучення капіталу.
- -Орієнтацію на довгострокові цілі.
- -Орієнтацію компаній на високу конкурентоспроможність.
- -Високий рівень стійкості компаній.

До недоліків:

- -Складність здійснення інвестицій.
- -Недостатня увага до доходності інвестицій і абсолютне домінування банківського фінансування.
- -Слабку інформаційну прозорість компаній.
- -Незначну увагу до прав міноритарних акціонерів.

СІМЕЙНА МОДЕЛЬ

- Сімейна модель корпоративного управління, або сімейний капіталізм і сімейні бізнес-групи, отримала поширення практично в усіх країнах світу. Така система корпоративного управління часто зустрічається в країнах Азії і Латинської Америки, в Канаді, а також в європейських країнах (Швеція, Італія і Франція). Управління найбільшими корпораціями здійснюється членами однієї сім'ї. Капітал концентрується і розподіляється по сімейних каналах, і контроль над бізнесом повністю належить сім'ї.
- Як приклад можна привести династію Валенбергов в Швеції, династію Бронфманов в Канаді, сімейну групу Оппенгеймеров в Південній Африці і сімейну групу Ли Кай Ши в Тайвані, бізнес-групу Agnelli в Італії. Можна сказати, що модель сімейного капіталізму є протилежністю англо-саксонської моделі. Як правило, сімейна холдингова компанія контролює цілий ряд фірм, які, у свою чергу, контролюють наступну групу компаній.
- Інвестори можуть притягуватися при необхідності отримання додаткового капіталу, але вони не отримують більшості голосів ні в одній з фірм сімейної групи.
- Контроль над компаніями в сімейній бізнес групі встановлюється за допомогою пірамідальної побудови самої групи, випуску подвійного класу акцій і перехресного володіння акціями. Пірамідальна побудова групи є основою побудови практично усіх сімейних бізнес-груп і дозволяє сімейній компанії контролювати капітал і ресурси, які значно перевищують реальну власність сім'ї.

Часто у поєднанні з пірамідалльною (вертикальною) структурою побудови бізнес-групи використовується горизонтальна структура перехресного володіння акціями. (Цей інструмент вже аналізувався при розгляді особливостей німецької моделі корпоративного управління.) Усі ці інструменти контролю використовуються сімейною компанією для того, щоб переводити прибутки компаній, які входять до групи, на верхній рівень піраміди, де головна компанія має усі права на капітал і повний контроль.

Перерозподіл грошових потоків здійснюється методами трансфертного ціноутворення, взаємного страхування і перехресного фінансування.

ПЕРЕВАГИ І НЕДОЛІКИ СІМЕЙНОЇ МОДЕЛІ

- Переваги цієї моделі :
 - -Можливість суворого контролю над бізнесом.
 - -Зниження ризиків основних власників (сім'ї).
 - -Можливість акумуляція капіталу для реалізації великих проєктів.
 - -Високий рівень стійкості компаній.

- Недоліки:
 - -Загальною метою бізнесу є задоволення інтересів сім'ї.
 - -Недостатня увага до прав міноритарних акціонерів.
 - -Низька міра інновативності компаній.
 - -Слабка інформаційна прозорість бізнесу і складність здійснення інвестицій у бізнес.

СИСТЕМА КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

сьогодні проходить етап становлення і характеризується наявністю ряду спільних рис як з **англо-американською** (основну роль відіграють інституціональні інвестори, приділяється увага захисту інтересів меншості акціонерів), так і з **німецькою** (система органів товариства включає правління та спостережну раду, питання діяльності товариства вирішуються спільно керівництвом та працівниками) та **японською** (деякі ринки мають ознаки існування ключового банку та кейрецу, акціонери-інсайдери заінтересовані в довгостроковому контролі над товариством більше, ніж в отриманні швидкого прибутку) моделями.

- Основною метою Закону від 07.04.2015 № 289-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту прав інвесторів»
<http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/289-19> є **підвищення рівня захисту прав інвесторів шляхом:**
- запровадження похідного позову (право міноритарного акціонера подати позов в інтересах товариства про відшкодування збитків);
- впровадження відповідальності посадових осіб господарських товариств у випадку завдання шкоди товариству їхніми неправомірними діями;
- надання права позивачу на отримання відшкодування від товариства своїх витрат у зв'язку з судовим розглядом справи за позовом до посадової особи товариства про відшкодування завданих товариству збитків – у межах фактично одержаних товариством сум;
- введення інституту "незалежних директорів", які будуть представляти інтереси міноритарних акціонерів у публічних акціонерних товариствах;
- встановлення детального регулювання угод із заінтересованістю, яке буде враховувати інтереси всіх акціонерів.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА

є вищим органом акціонерного товариства

АТ зобов'язане щороку скликати загальні збори (річні загальні збори), які проводяться не пізніше 30 квітня наступного за звітним року. Вони проводяться за рахунок коштів АТ

усі інші загальні збори, крім річних, вважаються позачерговими. У разі якщо позачергові загальні збори проводяться з ініціативи акціонера, цей акціонер оплачує витрати на організацію, підготовку та проведення таких загальних зборів

визначення основних напрямів діяльності акціонерного товариства

затвердження принципів (кодексу) корпоративного управління товариства

внесення змін до статуту товариства

прийняття рішення про збільшення/зменшення статутного капіталу товариства

прийняття рішення про зміну типу товариства

прийняття рішення про форму існування акцій

прийняття рішення про розміщення акцій / викуп розміщених акцій / анулювання викуплених акцій

прийняття рішення про дроблення або консолідацію акцій

затвердження положень про загальні збори, наглядову раду, виконавчий орган та ревізійну комісію (ревізора) товариства, а також внесення змін

прийняття рішень з питань порядку проведення загальних зборів

обрання членів наглядової ради, затвердження умов цивільно-правових договорів, трудових договорів (контрактів, встановлення розміру їх винагороди, обрання особи, яка уповноважується на підписання договорів (контрактів) з членами наглядової ради

прийняття рішення про припинення повноважень членів наглядової ради

обрання членів ревізійної комісії (ревізора), прийняття рішення про дострокове припинення їх повноважень

обрання членів лічильної комісії, прийняття рішення про припинення їх повноважень

затвердження річного звіту товариства

розподіл прибутку і збитків товариства

затвердження розміру річних дивідендів

прийняття рішення про вчинення значного правочину, якщо ринкова вартість майна, робіт або послуг, що є предметом такого правочину, перевищує 25 відсотків вартості активів за даними останньої річної фінансової звітності товариства

затвердження висновків ревізійної комісії (ревізора)

прийняття рішення за наслідками розгляду звіту наглядової ради, звіту виконавчого органу, звіту ревізійної комісії (ревізора)

прийняття рішення про виділ та припинення товариства, про ліквідацію товариства, обрання ліквідаційної комісії, затвердження порядку та строків ліквідації, порядку розподілу між акціонерами майна, що залишається після задоволення вимог кредиторів, і затвердження ліквідаційного балансу обрання комісії з припинення акціонерного товариства;

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ АКЦІОНЕРІВ

- У загальних зборах акціонерного товариства можуть брати участь особи, включені до переліку акціонерів, які мають право на таку участь, або їх представники.
- Представником акціонера на загальних зборах акціонерного товариства може бути фізична особа або уповноважена особа юридичної особи, а також уповноважена особа держави чи територіальної громади. За запрошенням особи, яка скликає загальні збори, також можуть бути присутні представник аудитора товариства та посадові особи товариства незалежно від володіння ними акціями цього товариства, представник органу, який відповідно до статуту представляє права та інтереси трудового колективу.
- Посадові особи органів товариства та їх афілійовані особи не можуть бути представниками інших акціонерів товариства на загальних зборах.

КОЖНИЙ АКЦІОНЕР МАЄ ПРАВО ВНЕСТИ ПРОПОЗИЦІЇ:

- щодо питань, включених до порядку денного загальних зборів акціонерного товариства - не пізніше ніж за 20 днів до дати проведення загальних зборів;
- щодо нових кандидатів до складу органів товариства, кількість яких не може перевищувати кількісного складу кожного з органів а щодо кандидатів до складу органів товариства - не пізніше ніж за сім днів до дати проведення загальних зборів.
- Пропозиції акціонерів (акціонера), які сукупно є власниками 5 або більше відсотків простих акцій, підлягають обов'язковому включенню до порядку денного загальних зборів.

КВОРУМ

- Загальні збори акціонерного товариства мають кворум за умови реєстрації для участі у них акціонерів, які сукупно є власниками не менш як **50 відсотків + 1 акція** голосуючих акцій. (Верховна Рада України ухвалила урядовий закон про внесення змін до Закону України "Про акціонерні товариства" (щодо виплати дивідендів акціонерним товариством) (N°2273) 19 березня 2015)

ГОЛОСУВАННЯ

- Одна голосуюча акція надає акціонеру один голос для вирішення кожного з питань, винесених на голосування на загальних зборах акціонерного товариства, крім проведення кумулятивного голосування. Акціонер не може бути позбавлений права голосу.
- Рішення загальних зборів акціонерного товариства з питання, винесеного на голосування, приймається простою більшістю голосів акціонерів, які зареєструвалися для участі у загальних зборах та є власниками голосуючих з цього питання акцій.

НАГЛЯДОВА РАДА АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА

НАГЛЯДОВА РАДА

є органом, що здійснює захист прав акціонерів товариства, і в межах компетенції, визначеної статутом та Законом "Про акціонерні товариства", контролює та регулює діяльність виконавчого органу

Створення обов'язкове,
якщо кількість акціонерів-власників
простих акцій 10 осіб і більше

Створення не обов'язкове,
якщо кількість акціонерів —
власників простих акцій 9 осіб і
менше. У разі відсутності наглядової
ради її повноваження здійснюються
Загальними зборами

ПАРАДОКСИ ДІЯЛЬНОСТІ

СПОСТЕРЕЖНИХ РАД

- "Парадокс - ідея, що складається з двох протилежних думок або тверджень, хоч і суперечливих, але однаково необхідних для того, щоб ... конкретніше і глибше передати правду, ніж її передасть кожна думка окремо, що претендує на правильність"
- Г.Слаате, священик і філософ
- 1. Хто повинен відповідати за компанію: рада чи менеджмент?
- 2. Чи повинні члени ради:
 - а) володіти глибокими, повними знаннями про компанію, її діяльність і її працівників
 - б) бути незалежними і відчуженими від поточних справ компанії
- 3. Чи повинна бути рада "приємним" клубом чи групою яскравих індивідуалів, які шукають консенсус у прийнятті рішень

НАГЛЯДОВІ/СПОСТЕРЕЖНІ РАДИ

- ❑ Ради запроваджували як механізм, який забезпечує підзвітність менеджерів-професіоналів перед власниками.
- ❑ У Німеччині, Нідерландах, Фінляндії ради складаються з двох рівнів: правління (рада менеджерів), звичайно з п'яти осіб голови правління (головного виконавчого директора (СЕО) та головних менеджерів компанії - спостережної (наглядової) ради, що складається зі сторонніх осіб).
- ❑ У Канаді, Великій Британії, США ради однорівневі.
Співвідношення менеджерів і сторонніх осіб у радах різних компаній різне.
- ❑ У Франції та Швейцарії компаніям надано право

КОМПАНІЯ НАСТІЛЬКИ УСПІШНА,
НАСКІЛЬКИ УСПІШНО ПРАЦЮЄ ЇЇ
КЕРІВНИЦТВО, І ТАКА МІЦНА, ЯК І ЇЇ
СПОСТЕРЕЖНА РАДА

□ Правління

Основними функціями правління є:

- керівництво поточною діяльністю;
- розробка стратегії роботи;
- планування і контроль фінансової діяльності ;
- інші функції, передбачені Статутом.
- Члени правління обираються як з числа акціонерів,
так і неакціонерів зборами акціонерів.

ДО ВИКЛЮЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ НАГЛЯДОВОЇ РАДИ НАЛЕЖИТЬ:

- ☐ прийняття рішення про проведення чергових або позачергових загальних зборів, (дата проведення, порядок денний, перелік акціонерів, які мають бути повідомлені про проведення загальних зборів);
- ☐ обрання та припинення повноважень голови і членів виконавчого органу та інших органів товариства, затвердження умов контрактів, встановлення розміру винагороди;
- ☐ обрання реєстраційної комісії;
- ☐ обрання аудитора, оцінювача майна та затвердження умов договору та встановлення розміру оплати їх послуг;
- ☐ прийняття рішення про обрання (заміну) реєстратора власників іменних цінних паперів товариства або депозитарія цінних паперів, затвердження умов договору та встановлення розміру оплати його послуг;
- ☐ прийняття рішення про продаж раніше викуплених товариством акцій, розміщення товариством інших цінних паперів, крім акцій, викуп розміщених товариством інших, крім акцій, цінних паперів;
- ☐ вирішення питань про участь товариства у ПФГ та інших об'єднаннях, про заснування інших юридичних осіб;
- ☐ затвердження ринкової вартості майна;
- ☐ визначення порядку, строків та переліку осіб для виплати дивідендів,
- ☐ прийняття рішення про вчинення значних правочинів;
- ☐ визначення ймовірності визнання товариства неплатоспроможним;
- ☐ надсилання пропозиції акціонерам про придбання належних їм простих акцій особою (особами, що діють спільно), яка придбала контрольний пакет акцій;
- ☐ прийняття рішення про переведення випуску акцій документарної форми існування у бездокументарну форму існування.

Члени наглядової ради акціонерного товариства обираються з числа фізичних осіб, які мають повну цивільну дієздатність, та/або з числа юридичних осіб - акціонерів

Член наглядової ради - юридична особа може мати необмежену кількість представників у наглядовій раді. Порядок діяльності представника акціонера у наглядовій раді визначається самим акціонером

Повноваження члена наглядової ради дійсні з моменту його обрання загальними зборами товариства. Повноваження представника акціонера - члена наглядової ради дійсні з моменту видачі йому довіреності акціонером - членом наглядової ради та отримання товариством письмового повідомлення про призначення представника

Акціонери товариства мають право на ознайомлення з письмовими повідомленнями акціонерів - членів наглядової ради про призначення представників у наглядовій раді

Член наглядової ради - юридична особа несе відповідальність перед товариством за дії свого представника у наглядовій раді

Якщо кількість членів наглядової ради становить менше половини її кількісного складу, товариство протягом трьох місяців має скликати позачергові загальні збори для обрання решти членів наглядової ради, а в разі обрання членів наглядової ради шляхом кумулятивного голосування - для обрання всього складу наглядової ради

Кількісний склад наглядової ради встановлюється загальними зборами

Член наглядової ради не може бути одночасно членом виконавчого органу та/або членом ревізійної комісії (ревізором) цього товариства

Одна й та сама особа може обиратися до складу наглядової ради неодноразово

Обрання членів наглядової ради публічного акціонерного товариства здійснюється виключно шляхом кумулятивного голосування

НЕЗАЛЕЖНІСТЬ НАГЛЯДОВОЇ РАДИ

- З метою забезпечення незалежності наглядової ради до її складу доцільно включати незалежних членів, кількість яких складає принаймні **25 відсотків** кількісного складу ради. Незалежним вважається член наглядової ради, який не має будь-яких суттєвих ділових, родинних або інших зв'язків з товариством, членами його виконавчого органу або мажоритарним акціонером товариства і не є представником держави.

<i>До складу Наглядової ради в товариствах з кількістю акціонерів — власників простих акцій <u>від 100 до 1000 осіб</u> повинні входити не менше ніж п'ять осіб</i>	<i>До складу Наглядової ради в товариствах з кількістю <u>понад 1000 осіб</u> — не менше ніж сім осіб</i>	<i>До складу Наглядової ради в товариствах з кількістю акціонерів — власників простих акцій <u>понад 10 000 осіб</u> — не менше ніж дев'ять осіб.</i>
---	---	---

ГОЛОВА НАГЛЯДОВОЇ РАДИ

обирається
членами
наглядової ради з
їх числа простою
більшістю голосів
від кількісного
складу наглядової
ради

організовує її
роботу, скликає
засідання
наглядової ради та
головує на них,
відкриває загальні
збори,
організовує
обрання секретаря
загальних зборів

переобирається в
будь-який час
наглядовою радою

у разі
неможливості
виконання
головою
наглядової ради
своїх
повноважень його
повноваження
здійснює один із
членів наглядової
ради за її
рішенням

проводяться в міру необхідності з періодичністю, визначеною статутом, але не рідше одного разу на квартал

скликаються за ініціативою голови наглядової ради або на вимогу члена наглядової ради

скликаються на вимогу ревізійної комісії, виконавчого органу чи його члена, інших осіб, визначених статутом

беруть участь члени виконавчого органу та інші визначені нею особи

можуть брати участь представники профспілкового або іншого уповноваженого трудовим колективом органу, який підписав колективний договір від імені трудового колективу

може утворювати постійні чи тимчасові комітети з числа її членів

є правомочним, якщо в ньому бере участь більше половини її складу

може передбачати порядок прийняття наглядовою радою рішення шляхом проведення заочного голосування (опитування)

рішення наглядової ради приймається простою більшістю голосів членів наглядової ради, які беруть участь у засіданні та мають право голосу

кожний член наглядової ради має один голос

може передбачатися право вирішального голосу голови наглядової ради у разі рівного розподілу голосів членів наглядової ради під час прийняття рішень

може фіксуватися технічними засобами

протокол засідання наглядової ради оформлюється протягом п'яти днів після проведення засідання

КОМІТЕТИ НАГЛЯДОВОЇ РАДИ

комітети з питань аудиту та з питань інформаційної політики товариства

постійні чи тимчасові

порядок утворення і діяльності комітетів встановлюється статутом або положенням про наглядову раду товариства

можуть утворюватися наглядовою радою з числа її членів

очолюються членами наглядової ради товариства, обрані за пропозицією акціонера, який не контролює діяльність цього товариства

вивчають та готують питання, які належать до компетенції наглядової ради

висновки комітетів розглядаються наглядовою радою

має право обрати корпоративного секретаря

КОРПОРАТИВНИЙ СЕКРЕТАР

- є особою, яка відповідає за взаємодію акціонерного товариства з акціонерами та/або інвесторами.

РЕВІЗІЙНА КОМІСІЯ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА

- Ревізійна комісія – орган, що контролює фінансово-господарську діяльність виконавчого органу (фактично не може бути віднесена до органів управління, оскільки не наділена ніякими владними повноваженнями).

запроваджується посада ревізора або обирається ревізійна комісія у акціонерних товариствах з кількістю акціонерів - власників простих акцій товариства **до 100 осіб**, а в товариствах з кількістю акціонерів - власників простих акцій товариства **більше 100 осіб** може обиратися лише ревізійна комісія.

обирається загальними зборами для проведення перевірки фінансово-господарської діяльності акціонерного товариства

члени ревізійної комісії в акціонерних товариствах обираються виключно шляхом кумулятивного голосування з числа фізичних осіб, які мають повну цивільну дієздатність, та/або з числа юридичних осіб - акціонерів.

строк повноважень членів ревізійної комісії (ревізора) встановлюється на період до дати проведення чергових річних загальних зборів, але не більше ніж на п'ять років.

мають право вносити пропозиції до порядку денного загальних зборів та вимагати скликання позачергових загальних зборів

мають право брати участь на загальних зборах, у засіданнях наглядової ради та виконавчого органу

НЕ МОЖУТЬ БУТИ ЧЛЕНАМИ РЕВІЗІЙНОЇ КОМІСІЇ (РЕВІЗОРОМ):

член
наглядової
ради

член
виконавчого
органу

корпоратив-
ний секретар

особа, яка
не має
повної
цивільної
дієздатності

члени інших
органів
товариства

Члени ревізійної комісії (ревізор) не можуть входити до складу лічильної комісії товариства.

ІНФОРМАЦІЯ, ЩО ПОВИННА МІСТИТИСЯ У ВИСНОВКУ РЕВІЗІЙНОЇ КОМІСІЇ

За підсумками перевірки фінансово-господарської діяльності акціонерного товариства за результатами фінансового року ревізійна комісія (ревізор) готує висновок, в якому міститься інформація про:

підтвердження достовірності та повноти даних фінансової звітності за відповідний період

факти порушення законодавства під час провадження фінансово-господарської діяльності

встановленого порядку ведення бухгалтерського обліку та подання звітності

ПРАВЛІННЯ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА

ВИКОНАВЧИЙ ОРГАН АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА

здійснює управління поточною діяльністю товариства

вирішує всі питання, пов'язані з керівництвом поточною діяльністю товариства, крім питань, що належать до виключної компетенції загальних зборів та наглядової ради

підзвітний загальним зборам і наглядовій раді, організовує виконання їх рішень

діє від імені акціонерного товариства у межах, встановлених статутом акціонерного товариства і законом

може бути колегіальним (правління, дирекція) або одноосібним (директор, генеральний директор)

членом виконавчого органу акціонерного товариства може бути будь-яка фізична особа, яка має повну цивільну дієздатність і не є членом наглядової ради чи ревізійної комісії цього товариства

зобов'язаний надати можливість ознайомитися з інформацією про діяльність товариства в межах, встановлених законом, статутом та внутрішніми положеннями товариства

КОЛЕГІАЛЬНИЙ ВИКОНАВЧИЙ ОРГАН

- **Кількісний склад** виконавчого органу, порядок призначення його членів визначаються статутом товариства.
- **Порядок скликання та проведення засідань** колегіального виконавчого органу встановлюється статутом або положенням про виконавчий орган акціонерного товариства.
- Кожний член колегіального виконавчого органу має право **вимагати проведення засідання** колегіального виконавчого органу та вносити питання до порядку денного засідання.
- Члени наглядової ради, а також представник профспілкового або іншого уповноваженого трудовим колективом органу, який підписав колективний договір від імені трудового колективу, **мають право бути присутніми** на засіданнях колегіального виконавчого органу.
- На засіданні колегіального виконавчого органу ведеться протокол. Протокол підписується головою та **надається за вимогою** для ознайомлення члену колегіального виконавчого органу, члену наглядової ради або представнику профспілкового чи іншого уповноваженого трудовим колективом органу, який підписав колективний договір від імені трудового колективу.
- **Голова колегіального виконавчого органу**, який обирається наглядовою радою товариства, організовує роботу колегіального виконавчого органу, скликає засідання, забезпечує ведення протоколів засідань, має право без довіреності діяти від імені товариства відповідно до рішень колегіального виконавчого органу, в тому числі представляти інтереси товариства, вчиняти правочини від імені товариства, видавати накази та давати розпорядження, обов'язкові для виконання всіма працівниками товариства.
- У разі **неможливості виконання головою** колегіального виконавчого органу своїх повноважень за рішенням цього органу його повноваження здійснює один із членів колегіального виконавчого органу, якщо інше не передбачено статутом або положенням про виконавчий орган акціонерного товариства. Інші особи можуть діяти від імені товариства у порядку представництва, передбаченому Цивільним кодексом

ОДНООСІБНИЙ ВИКОНАВЧИЙ ОРГАН

- Порядок прийняття рішень особою, яка здійснює повноваження одноосібного виконавчого органу, встановлюється статутом акціонерного товариства.
- Особа, яка здійснює повноваження одноосібного виконавчого органу, вправі без довіреності діяти від імені акціонерного товариства, в тому числі представляти його інтереси, вчиняти правочини від імені товариства, видавати накази та давати розпорядження, обов'язкові для виконання всіма працівниками товариства.
- У разі неможливості виконання особою, яка здійснює повноваження одноосібного виконавчого органу, своїх повноважень, ці повноваження здійснюються призначеною нею особою, якщо інше не передбачено статутом або положенням про виконавчий орган.

ПОСАДОВИМИ ОСОБАМИ ОРГАНІВ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА НЕ МОЖУТЬ БУТИ:

- народні депутати України, члени Кабінету Міністрів України, керівники центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, військовослужбовці, нотаріуси, посадові особи органів прокуратури, суду, служби безпеки, внутрішніх справ, державні службовці, крім випадків, коли вони виконують функції з управління корпоративними правами держави та представляють інтереси держави або територіальної громади в наглядовій раді або ревізійній комісії товариства;
- особи, яким суд заборонив займатися певним видом діяльності;
- особи, які мають непогашену судимість за злочини проти власності, службові чи господарські злочини.
- Посадовим особам органів акціонерного товариства виплачується винагорода лише на умовах, передбачених цивільно-правовими або трудовими договорами (контрактами), укладеними з ними.

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПОСАДОВИХ ОСІБ ОРГАНІВ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА

Посадові особи органів акціонерного товариства не мають права розголошувати комерційну таємницю та конфіденційну інформацію про діяльність товариства, крім випадків, передбачених законом

Посадові особи органів акціонерного товариства повинні діяти в інтересах товариства, дотримуватися вимог законодавства, положень статуту та інших документів товариства

Посадові особи органів акціонерного товариства несуть відповідальність перед товариством за збитки, завдані товариству своїми діями (бездіяльністю), згідно із законом

У разі якщо відповідальність згідно із цією статтею несуть кілька осіб, їх відповідальність перед товариством є солідарною

□ Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку на черговому засіданні 29 вересня 2015 р. схвалила проект Порядку виплати акціонерним товариством дивідендів.
http://www.nssmc.gov.ua/press/news/nkcpfr_rozrobila_poryadok_viplati_dividendiv_akcionernim_tovaristvom

- У документі детально прописана послідовність дій акціонерного товариства, професійних учасників депозитарної системи України з виплати акціонерним товариством дивідендів, порядок і терміни перерахування дивідендів особам, які мають право на отримання дивідендів.
- Зокрема, зафіксовано, що акціонерне товариство може здійснювати виплату дивідендів за депозитарну систему України або безпосередньо акціонерам.
- Документом встановлено, що у разі виплати дивідендів не в повному обсязі, а частинами, кошти мають бути виплачені одночасно всім особам, які мають право на отримання дивідендів, на пропорційній основі.
- Згідно з документом, перераховані через депозитарну систему дивіденди повинні залишатися там до моменту їх виплати всім особам, які мають право на отримання дивідендів (безстроково).
- Згідно з діючими нормами, в разі нездійснення акціонером у встановлений договором з депозитарною установою або її внутрішніми документами строк необхідних дій по отриманню дивідендів, вони повертаються до акціонерного товариства.

- Професійна асоціація корпоративного управління розглянула оприлюднений на сайті Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку України проект Порядку виплати акціонерним товариством дивідендів та вважає, що регламентація порядку здійснення виплати дивідендів дійсно є необхідною для українських емітентів та депозитарної системи, але, на жаль, Порядок у наведеній редакції потребує доопрацювання.
- <http://cgpa.com.ua/novini/zauvazhennya-viplati-at-dividendiv.html>

ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОВЕРНЕННЯ ДОВІРИ ДО РИНКУ АКЦІОНЕРНОГО КАПІТАЛУ В ПЕРШУ ЧЕРГУ

ПРОПОНУЄТЬСЯ

- вжити низку заходів спрямованих на очищення ринку від акціонерних компаній, для яких публічний статус є обтяжливим, зокрема :
 - - запровадження механізму «сквіз-аут» та «селл-аут»;
 - - вирішення проблеми неефективних власників (так званих «сплячих акціонерів»);
 - - створення сприятливих умов для оперативного та безперешкодного переходу публічних акціонерних товариств в інші організаційно-правові форми господарювання.

РЕФОРМИ, У ТОМУ ЧИСЛІ В ЧАСТИНІ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ РЕАЛЬНО ПУБЛІЧНИХ АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВ, ЗОКРЕМА:

- ❑ - інститут незалежних директорів в публічних акціонерних товариствах;
- ❑ - похідний позов як механізму захисту прав міноритарних акціонерів;
- ❑ - механізм викупу (обов'язкового викупу) акцій;
- ❑ - обмеження в публічних компаніях переважного права на придбання акцій додаткової емісії за рішенням загальних зборів;
- ❑ - заочні загальні збори акціонерів;
- ❑ - інститут корпоративного секретаря в публічних компаніях;
- ❑ - розкриття інформації публічними акціонерними товариствами;
- ❑ - зниження кворуму для проведення загальних зборів акціонерів;
- ❑ - дерегуляція приватних акціонерних товариств, зокрема, процедури емісії цінних паперів та питань розкриття інформації;
- ❑ - інститут Корпоративної угоди (Акціонерний договір);
- ❑ - правове регулювання конвертації боргу в акціонерний капітал компанії.
- ❑ Стимулювати добровільне отримання (поновлення) рейтингових оцінок публічними компаніями.

Встановлення ознак фіктивності емітентів цінних паперів

- 1) факт відсутності емітента за місцезнаходженням;
- 2) неподання емітентом до Комісії регулярної річної інформації або регулярної квартальної інформації протягом двох кварталів поспіль;
- 3) непроведення акціонерним товариством загальних зборів акціонерів протягом двох років поспіль та/або неутворення органів управління акціонерного товариства, визначених законодавством, протягом року з дня реєстрації Комісією звіту про результати приватного розміщення акцій серед засновників акціонерного товариства;
- 4) перевищення співвідношення капіталізації емітента до розміру виручки від реалізації товарів (робіт, послуг) більше ніж у 3 рази відповідно до фінансової звітності емітента, поданої до Комісії станом на кінець звітного періоду (для публічних акціонерних товариств);
- 5) перевищення співвідношення капіталізації емітента до вартості чистих активів такого емітента більш ніж у 3 рази відповідно до фінансової звітності емітента, поданої до Комісії станом на кінець звітного періоду (для акцій публічних акціонерних товариств);
- 6) переважну частку активів емітента (більше ніж 80 відсотків) складають фінансові інвестиції, та/або дебіторська заборгованість, та/або векселі відповідно до фінансової звітності емітента, поданої до Комісії станом на кінець звітного періоду;
- 7) кількість працівників емітента станом на кінець звітного періоду становить менше десяти осіб відповідно до фінансової звітності емітента, поданої до Комісії станом на кінець звітного періоду (для публічних акціонерних товариств);
- 8) середньомісячні витрати емітента на оплату праці в середньому на одного працівника є меншими від трикратного мінімального розміру заробітної плати, визначеного законодавством на дату складання фінансової звітності емітента, відповідно до такої звітності, поданої до Комісії станом на кінець звітного періоду;
- 9) реєстрація місцезнаходження емітента у приміщенні житлового фонду;
- 10) низький рівень (менше 3 відсотків від розміру активів емітента) або відсутність доходів від реалізації товарів (робіт, послуг) за основним видом діяльності станом на кінець фінансового року.

□ Програма розвитку фондового ринку України

на 2015-2017 роки

«Європейський вибір – нові можливості
для прогресу та зростання»

<http://www.osce.org/fund/development/pla>

